

65 propostes de fiscalitat municipal

març 2019

65 Propostes de fiscalitat municipal

Redacció: Cécile Barbeito, Xavier Martínez-Gil

Correcció i maquetació: Marta Plujà

Fotografies: By Unsplash. Amb llicència de Creative commons

Edita: Plataforma per una fiscalitat justa, ambiental i solidària

La totalitat d'aquest document està sotmès sota llicència Creative Commons «Reconeixement-No comercial-Compartir igual» que podeu consultar a la xarxa a <http://cat.creativecommons.org/llicencia/>

1ª edició, 2015

2ª edició revisada 2019

Índex

1. Presentació	4
2. Introducció	5
3. Propostes de fiscalitat municipal	9
3.1. Impostos	9
Impost sobre béns immobles (IBI)	11
Impost sobre vehicles de tracció mecànica (IVTM)	16
Impost sobre l'activitat econòmica (IAE)	17
Impostos sobre construccions, instal·lacions i obres (ICIO)	19
Impost sobre el valor dels terrenys de naturalesa urbana (IVTNU)	20
3.2. Taxes	21
Recollida d'escombraries	23
Subministrament d'aigua	24
3.3. Multes	24
Multes lligades al dret a l'habitatge	24
3.4. Control democràtic dels pressupostos	26
Transparència	26
Participació	28
No col·laboració amb l'elusió i el frau fiscals	28
Annex 1.- Municipis lliures de paradisos fiscals	30
Annex 2. Definició i llistat de paradisos fiscals	31

Presentació

El present informe és una actualització del que vam presentar l'abril de 2015 on aportàvem 45 mesures fiscals amb propostes per a una fiscalitat més justa a nivell municipal. En aquell informe, una varietat d'actors (gestors municipals, economistes, professors d'hisenda pública, entre d'altres) van participar en aquesta reflexió de forma desinteressada. Amb aquestes línies volem reiterar el nostre agraïment a la seva valuosa contribució en formular propostes per unes polítiques fiscals municipals més equitatives. Aquesta nova edició 2019 de l'informe actualitza les principals legislacions dels últims quatre anys que afecten els municipis, incorpora 22 mesures addicionals i descriu alguns exemples de municipis que, del 2015 al 2018, han implementat mesures fiscals municipals justes, ambientals o solidàries. Volem agrair especialment la col·laboració, aportacions i observacions que hem rebut del responsable de política municipal d'ERC, de Barcelona En Comú i de la CUP.

La Plataforma per una Fiscalitat justa, ambiental i solidària està formada per persones a títol individual i per un conjunt d'entitats –14 entitats promotores i 13 entitats adherides– que comparteixen la preocupació per l'evolució del sistema fiscal, cada vegada més regressiu i injust, i el model de societat que se'n deriva.

Per promoure un sistema fiscal més just i una persecució més efectiva del frau fiscal, la Plataforma per una Fiscalitat justa, ambiental i solidària participa en activitats de reflexió, debat i sensibilització, i promou accions d'incidència en l'àmbit polític. En el marc de la línia d'acció d'incidència en l'àmbit polític, la Plataforma ha publicat informes de propostes per aconseguir una fiscalitat més justa en l'àmbit estatal, i en l'àmbit català.

La necessitat d'incorporar criteris d'equitat i justícia a nivell fiscal en tots els àmbits administratius és el que motiva la redacció d'aquest informe i la seva voluntat d'incidència. Creiem que l'aparició d'aquest nou informe pot ajudar, en un nivell municipal, a la millora dels programes polítics de cara a les eleccions previstes per maig de 2019 i també a la implementació de noves mesures en aquells municipis que ho vulguin un cop formats els seus governs municipals.

Plataforma per una fiscalitat justa, ambiental i solidària.
Març de 2019

Introducció

Els municipis són l'administració pública més propera a la ciutadania, però són també l'administració que té menys capacitat per regular els seus pressupostos. En efecte, una part considerable de les finances dels governs locals està regulada per Llei¹, i per tant no pot ésser modificada pels municipis, sinó pel Parlament espanyol. D'altra banda, una part significativa del pressupost prové de transferències de l'Estat i de les Comunitats Autònomes.

Així doncs, els municipis tenen un marge limitat per decidir sobre les seves polítiques fiscals. Malgrat aquesta limitació, existeixen marges per definir el tipus de fiscalitat que es vulgui. Aquests marges (que queden recollits en les ordenances fiscals entre altres documents jurídics) són per exemple els següents²:

- Les lleis que regulen la hisenda local estableixen uns **marges de tipus impositiu** de manera que els ajuntaments poden prendre decisions dins d'aquests marges. També poden definir **bonificacions** d'aquests impostos per a determinats supòsits o per a determinats col·lectius.

- Els ajuntaments poden establir alguns **tributs propis, taxes o preus públics** a les persones usuàries de serveis (dins d'un marge ja definit per llei).

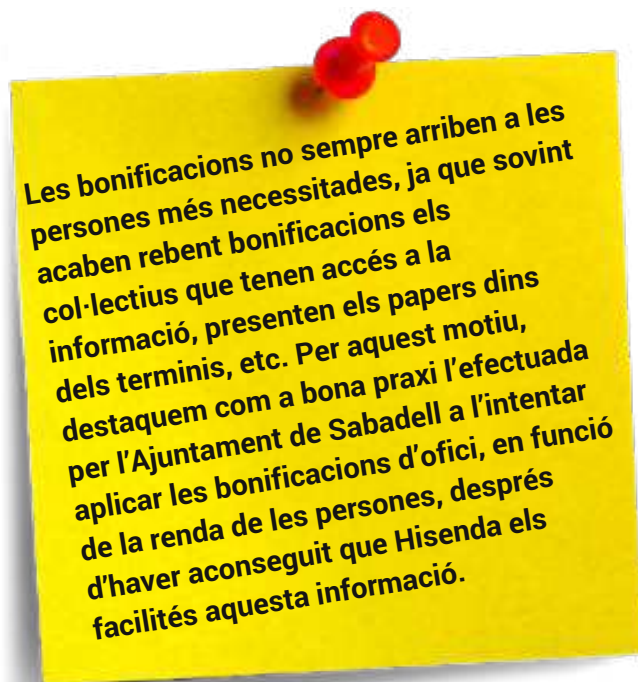
- També es pot fer política fiscal a través de la **despesa** del pressupost, ja sigui en general, per les partides pressupostàries que es prioritzen més o menys, o també pel fet d'associar alguna taxa municipal a alguna despesa determinada (per exemple, si l'import d'una taxa turística es dedica a enfortir el sector turístic o a compensar altres sectors de l'economia).

Els recursos de les administracions locals estan recollits en l'article 2 del RDL 2/2004. Els més significatius són els tributs propis i la participació en els ingressos de l'Estat i de les Comunitats Autònomes. D'una banda trobem els ingressos tributaris que són els següents:

- **Impostos:** Els impostos estan estipulats per llei. Són tributs que s'exigeixen sense cap mena de contraprestació directa a la ciutadania. Segons la Llei d'Hisendes locals, hi ha impostos que els ajuntaments han d'aplicar obligatòriament (IBI, IAE, IVTM), i impostos potestatsius, que els ajuntaments poden aplicar si volen (ICIO, IVTNU).

1) Reial decret legislatiu 2/2004, de 5 de març, pel qual s'aprova el text refós de la Llei Reguladora de les Hisendes Locals.

2) Es pot fer política fiscal redistributiva a través de la recaptació i mitjançant la despesa. Aquest informe, però, se centra essencialment en la recaptació.

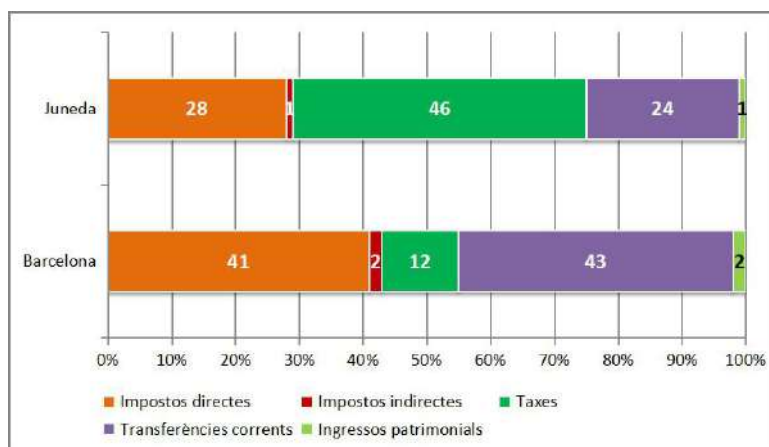
- **Taxes, preus públics i contribucions especials:** Les taxes són tributs que els ajuntaments imposen bé per utilització de la via pública o bé a canvi d'un servei. Exemples de taxes són les que afectes a clavegueram, cementiris, recollida i tractament de residus, etc. I de preus públics, els que inclouen una contraprestació directa al contribuent com ara l'ús de piscines municipals, escoles bressol, etc. Les contribucions especials s'imposen a canvi d'una inversió que beneficia directament les persones propietàries dels immobles d'una zona, com la realització d'obres públiques, o l'ampliació d'un servei públic.

D'altra banda, els ajuntaments es nodreixen de **transferències d'altres administracions**. Les transferències són fons recaptats per altres administracions, que les fan arribar als ajuntaments. Gran part de les transferències, que són incondicionades, provenen de l'administració de l'Estat, i una part molt menys important prové de les comunitats autònomes o d'administracions locals.

La distribució dels ingressos municipals pot variar molt d'un municipi a un altre. Posem com a exemple dues poblacions de característiques i dimensions diferents però que poden il·lustrar bona part del món municipal català: Barcelona i Juneda.

Analitzem, en primer lloc, quin és el pes de cadascuna de les fonts d'ingressos. Partim de les dades que consten en el pressupost inicial de cada municipi.

Imatge 1. Tipus d'ingressos a Barcelona i Juneda al 2017 (% sobre el total de recaptació)

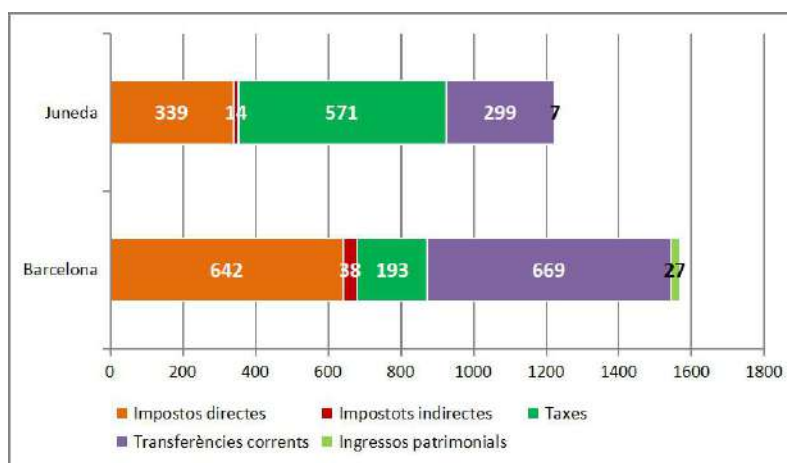
Font: Idescat

El primer que cal destacar és l'enorme pes de les transferències de l'Estat (transferències corrents) com a principal font de finançament dels municipis. Per tal d'avançar cap a una veritable autonomia financera de l'administració local caldria dotar els municipis de les eines suficients per tal de definir la seva política impositiva i que aquesta fos la seva principal font de recursos.

Observem com el pes de la imposició directa té una importància cabdal en l'ajuntament de Barcelona mentre que en una població de dimensions més reduïdes com Juneda la part més important correspon a les taxes.

A continuació constatem com tant els ingressos per habitant com la pressió fiscal té una composició diferent en ambdós municipis. Deixant de banda els ingressos per transferències (molt superiors a Barcelona), la pressió fiscal és similar però amb un pes notòriament superior de la imposició directa en el cas de la capital catalana.

Imatge 2. Tipus d'ingressos per habitant a Barcelona i Juneda al 2017 (en milers d'euros)

Font: Idescat

En aquest document, la Plataforma per una Fiscalitat Justa, Ambiental i Solidària presenta les seves propostes per introduir criteris ambientals i solidaris al règim d'impostos i de taxes municipals. L'objectiu d'aquestes propostes és buscar com racionalitzar la recaptació d'impostos d'acord amb els criteris de justícia, cura del medi ambient, i solidaritat defensats per la Plataforma.

L'informe fa referència a propostes que són competència directa de l'ajuntament, i també algunes propostes que es podrien plantejar si hi hagués un canvi de legislació, en un possible escenari de renegociació del finançament local amb l'Estat i amb les comunitats autònomes.

Per a cada proposta de modificació de la recaptació, s'han tingut en compte **quatre criteris**:

a) La **capacitat recaptatòria** d'una modificació: si una variació d' $x\%$ en el tipus impositiu produeix una variació de major o menor d' $x\%$ en la recaptació (per tal de prioritzar la modificació dels tipus impositius que suposin un canvi significatiu en la recaptació).

b) Els possibles **efectes socials** d'una modificació (quins sectors han d'afrontar les conseqüències de la modificació d'un tipus impositiu, per evitar que recaigui en els sectors més vulnerables).

c) La **possibilitat d'elusió o frau fiscal** per part d'empreses i persones que canvien el seu domicili per tal d'aconseguir menors tipus impositius (i modificar en conseqüència els tipus impositius que generin menys risc d'elusió fiscal, o bé per prevenir aquesta possible elusió).

d) La **fiscalitat ambiental**: S'analitza des de cada figura tributària la seva possible reforma de manera que es reforci el seu component ambiental orientat a la internalització dels possibles costos mediambientals.

3. Propostes de fiscalitat municipal

La Plataforma per una fiscalitat justa, ambiental i solidària proposa un seguit de mesures referents als impostos, les taxes, les multes i al control democràtic dels pressupostos a nivell municipal.

3.1. Impostos

A la vista de la normativa constitucional i estatutària, els municipis no tenen capacitat de crear impostos nous. La seva regulació és bàsicament estatal, mitjançant el Reial Decret legislatiu 2/2004, de 5 de març, pel qual s'aprova el text refós de la Llei reguladora de les hisendes locals (LRHL). Així, els impostos ja existents i regulats per llei són l'Impost sobre béns immobles (IBI), l'Impost sobre vehicles de tracció mecànica (IVTM), l'Impost sobre activitats econòmiques (IAE), l'Impost sobre construccions, instal·lacions i obres (ICIO), i l'Impost sobre el valor dels terrenys de naturalesa urbana (IVTNU).

Abans d'entrar en les propostes concretes de cadascuna de les figures tributàries estrictament municipals, farem una sèrie de propostes per tal de millorar l'autonomia financera dels ajuntaments. D'una banda, proposem assignar recursos dels tributs autonòmics als ajuntaments; d'altra banda, blindar la participació dels ajuntaments de més de 75.000 habitants en la recaptació tant de l'IRPF com de l'IVA i dels impostos especials sobre alcohols, hidrocarburs i labors del tabac, per part de l'Estat³ de manera que s'estableixin uns imports mínims a transferir.

3) D'acord amb els articles 111 i 112 del TRLRHL correspon als municipis de més de 75.000 habitants el 2,1336% de les quotes líquides de l'IRPF, el 2,3366% de la recaptació líquida de l'IVA i el 2,990% de la recaptació líquida dels impostos especials.

L'Impost sobre estades en establiments turístics⁴ és un impost autonòmic creat per la Generalitat de Catalunya. Aquest tribut grava la singular capacitat econòmica de les persones físiques que es posa de manifest amb l'estada en els establiments subjectes a l'impost. L'impost també pretén internalitzar les possibles externalitats que el turisme pot causar en les zones d'alta concentració turística. Els ingressos provinents d'aquest impost resten afectats a la dotació del Fons per al foment del turisme per a atendre les finalitats que s'hi determinen.

1 Transferir completament als ajuntaments la recaptació de l'Impost sobre Estades Turístiques.

4) DECRET 141/2017, de 19 de setembre, pel qual s'aprova el Reglament de l'impost sobre les estades en establiments turístics. DOGC núm 7459.

2 *Canviar l'afectació dels ingressos recaptats. En comptes de destinar-los a promocionar el turisme han de destinar-se a mesures tendents a minimitzar les externalitats negatives de l'activitat turística.*

L'impost sobre els habitatges buits⁵ és un impost autonòmic creat per la Generalitat de Catalunya. Grava l'incompliment de la funció social de la propietat dels habitatges pel fet de romandre desocupats de manera permanent. És aplicable en l'àmbit territorial de Catalunya. Únicament afecta les persones jurídiques propietàries d'habitatges buits sense causa justificada durant més de dos anys. Aquest impost té caràcter finalista. Els ingressos que se'n deriven resten afectats al finançament de les actuacions protegides pels plans d'habitatge.

3 *Transferir completament als ajuntaments la recaptació de l'impost sobre Habitatges Buits.*

Els ajuntaments disposen a dia d'avui de la capacitat per establir un recàrrec en l'IBI dels pisos buits. Aquest recàrrec, però, no es pot aplicar quan la Generalitat apliqui l'impost autonòmic de manera que ha de compensar als ajuntaments per aquest fet.

Alguns ajuntaments (Terrassa, Manlleu, Vilanova i la Geltrú i Barcelona) han establert una taxa per a la tramitació d'expedients que declaren els immobles com a buits, tot i que en molts casos ha estat recorreguda davant els Tribunals per part de la banca i altres grups de pressió.

4 *Fer tributar per tots els immobles que no tinguin acreditat el dipòsit de la fiança de lloguer davant l'INCASOL i siguin titularitat d'una persona jurídica, excepte prova en contra.*

L'impost sobre les emissions de diòxid de carboni dels vehicles de tracció mecànica⁶ és un tribut propi de la Generalitat de Catalunya, l'objecte del qual és gravar les emissions de diòxid de carboni que produeixen aquests vehicles i que incideixen en l'increment de les emissions de gasos d'efecte hivernacle. Aquest impost encara no ha entrat en vigor i es preveu que ho faci cap el 2020.

5 *Incorporar a la base impositiva d'aquest tribut les emissions de partícules i les emissions de SOx i NOx que són perjudicials per a la salut de les persones.*

6 *Transferir part de la recaptació d'aquest impost (per la part de les emissions contaminants negatives pels ciutadans) als ajuntaments en funció de la residència del seu titular.*

5) Llei 18/2007 de Dret a l'habitatge. DOGC núm. 5044 de 09 de gener de 2008.

6) Llei 16/2017, del canvi climàtic, DOGC núm. 7426, de 03 d'agost de 2017.

Participació en els impostos de l'Estat. Aquesta és una mesura que afecta únicament els municipis de més de 75.000 habitants.

Comporta una participació volàtil (entre l'1% i el 2%) de la recaptació en els impostos com l'IRPF, l'IVA i dels impostos especials sobre alcohols, hidrocarburs i labors del tabac.

7 *Centrar la participació dels municipis en la recaptació únicament de l'IRPF i no dels impostos indirectes com l'IVA i impostos especials, per evitar fragmentacions i per la dificultat d'imputar a un municipi la seva meritació. Incloure tots els municipis de més de 20.000 habitants.*

8 *Fixar un import mínim de participació dels municipis en la recaptació de l'IRPF i ajustar-la, a l'alça. Calcular la participació en funció del domicili fiscal dels contribuents.*

Les propostes de la Plataforma per a incloure criteris de justícia fiscal, ambientals i de solidaritat són les que relacionem, per impostos, a continuació.

Impost sobre béns immobles (IBI)

Aquest és l'impost més important dels municipis des del punt de vista de la seva recaptació. En general no creiem convenient pujar els tipus de l'IBI, atès que l'habitatge és un bé de primera necessitat. Tot i així, hi ha un seguit de mesures al respecte que poden afavorir la seva progressivitat.

Actualment, aquest impost s'aplica en funció del valor de la superfície del sòl, i del tipus de la construcció:

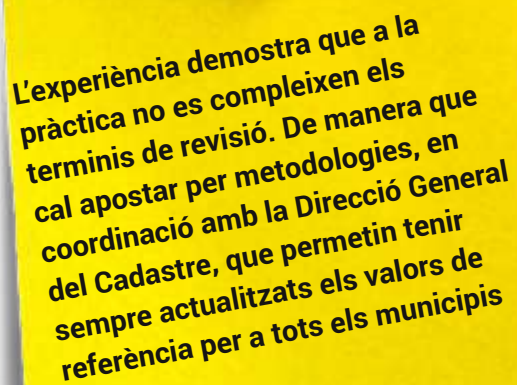
IBI = valor del sòl x gravamen

El gravamen l'estableix l'ajuntament dins dels marges previstos per la LRHL. El valor del sòl ve donat pel seu valor cadastral, definit a nivell municipal.

De cara a promoure un IBI més just, proposem les següents mesures:

Introduir equitat entre municipis i entre la mateixa ciutadania a través d'una valoració cadastral més periòdica. L'actualització d'aquest valor cadastral no es fa alhora a tots els municipis. La llei preveu que es faci a partir dels deu anys. El desajust temporal en la revisió dels valors cadastrals fa que hi hagi municipis on les persones paguen menys IBI pel fet de ser propietàries d'un immoble ubicat en un municipi que no ha revisat els valors cadastrals en molt de temps en detriment de veïns de municipis que l'han revisat recentment. Aquest fet trenca el principi d'equitat entre la població contribuent i alhora genera desajustos en altres impostos autonòmics o estatals que utilitzen els valors cadastrals dels immobles per al càlcul de les respectives bases (com són l'Impost de successions i donacions, l'Impost sobre el patrimoni, l'Impost de transmissions patrimonials, i també l'Impost municipal sobre el valor dels terrenys de naturalesa urbana (IVTNU) que s'aplica a les plusvàlues de terrenys. D'altra banda, la distinta revisió en el temps genera desigualtats en les transferències que reben els municipis: els ens locals que han revisat recentment el cadastre i tenen valors relativament més elevats, rebran menys finançament estatal, ja que se suposa que tindran més capacitat fiscal. Aquest fet és molt significatiu en uns pressupostos municipals, ja que la subvenció estatal és la principal font de finançament de la majoria de municipis.

9 *Revisar els valors cadastrals dels municipis cada 8 anys com a mínim, i que aquesta periodicitat quedi recollida per llei.*

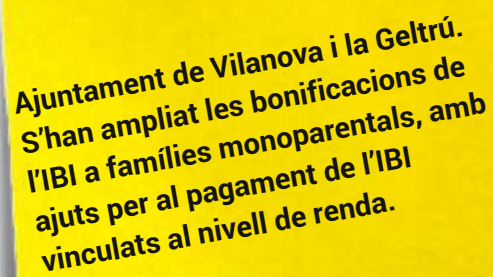
L'experiència demostra que a la pràctica no es compleixen els terminis de revisió. De manera que cal apostar per metodologies, en coordinació amb la Direcció General del Cadastre, que permetin tenir sempre actualitzats els valors de referència per a tots els municipis

Reforçar la progressivitat de l'impost a través del gravamen. Els ajuntaments poden variar el coeficient de l'IBI entre el 0,4% i l'1,1% en el cas dels edificis residencials urbans, entre el 0,3 i el 0,9% en el cas dels immobles residencials rústics, i entre el 0,6% i l'1,3% en el cas d'immobles amb característiques especials. Els ajuntaments també poden establir un impost especial per a béns immobles d'usos no residencials per a un màxim del 10% dels immobles d'una ciutat. Per a aquests immobles el coeficient és d'1,3%.

10 *Aplicar coeficients a l'IBI que siguin progressius en funció del valor del pis, de cara a augmentar la progressivitat de l'impost.*

D'aquesta manera, un immoble amb una valoració cadastral de 200.000 euros pagaria proporcionalment més que un immoble de les mateixes característiques però valorat en 50.000 euros.

11 *Aplicar coeficients diferents de l'IBI per distingir si un immoble té activitats comercials o de residència: aplicar coeficients més elevats per a immobles no residencials que per a immobles residencials. D'aquesta forma es podrien penalitzar fiscalment aquelles activitats que generin més externalitats negatives com ara les turístiques.*

Ajuntament de Vilanova i la Geltrú. S'han ampliat les bonificacions de l'IBI a famílies monoparentals, amb ajuts per al pagament de l'IBI vinculats al nivell de renda.

Aplicar mesures excepcionals per a famílies en risc d'exclusió social: La Llei d'Hisendes Locals (LHL) no permet aplicar una exempció per a famílies vulnerables. Existeix, però, la possibilitat que els ajuntaments estableixin uns ajuts equivalents a una bonificació per a aquestes famílies l'import d'un impost que hagin de pagar.

12 *Establir ajuts equivalents a una bonificació de l'import de l'IBI a llars en les quals les persones empadronades en un habitatge (que no estigui llogat) estiguin desocupades o en situació d'atur, i cobrin prestacions inferiors al salari mínim interprofessional (SMI).*

Introduir criteris ambientals en l'impost de béns immobles per tal d'afavorir l'eficiència energètica dels immobles o per mitigar alguns impactes ambientals. Actualment la Llei permet una bonificació potestativa de fins el 50% de la quota íntegra pels immobles que hagin instal·lat sistemes per a l'aprofitament tèrmic o elèctric de l'energia solar, sempre que estiguin homologats per l'Administració.

13 *Establir tipus impositius reduïts o bonificacions a la quota per a habitatges eficients d'acord amb la seva classificació energètica independentment de quina sigui la solució tècnica aplicada.*

14 *Aplicar la bonificació de fins al 50% de la quota íntegra de l'IBI per a aquells habitatges amb sistemes d'aprofitament de l'energia, amb independència de la solució tècnica utilitzada i sense necessitat que sigui únicament una solució d'aprofitament tèrmic o solar.*

15 *Suprimir la bonificació del 50% de la quota als immobles de nova construcció per ineficient, atès que ja estan obligats per llei a aplicar sistemes d'aprofitament de l'energia. Aplicar, per tant, aquesta bonificació als immobles vells.*

16 *Crear mecanismes de distribució de l'IBI sobre immobles de característiques especials que generin impactes ambientals que van més enllà del propi municipi⁷ i perquè també se'n beneficiïn altres municipis limítrofs.*

Desincentivar els pisos buits: Introduir una reforma a la Llei d'Hisendes Locals per permetre, opcionalment, que els pisos desocupats tinguin un recàrrec de fins al 50% de la quota líquida de l'IBI.

17 *Exigir aquest recàrrec del 50% sobre els pisos que portin més d'un any buits, independentment que el propietari sigui un banc, una empresa, o una família. Establir la presumpció (iuris tantum) que un pis està buit sempre que no compleixi algun dels següents requisits:*

- sigui l'habitatge habitual
- estigui afecte a una activitat econòmica
- en consti una fiança de lloguer dipositada a l'INCASOL

7) Alguns exemples d'immobles de característiques especials amb fort impacte ambiental són les centrals nuclears, recintes industrials de productes químics, els aeroports.

Viviendas Can Batlló Corp.

Durant el més de gener de 2019, el Congrés dels Diputats no va convalidar el Reial Decret-Llei 21/2018 del Govern que, entre altres mesures, permetia aplicar aquest recàrrec del 50%. Cal reivindicar la seva vigència novament.

18 *Posar tanques en el cas dels edificis antics desocupats amb risc de despreniment, amb el recàrrec corresponent d'ocupació de via pública.*

19 *Bonificar l'IBI als immobles destinats a lloguer social.*

Revisar les exempcions d'IBI per "interès general": La LHL estableix que determinats edificis, considerats d'interès general, puguin estar exempts d'IBI per motius d'interès general, o de "Béns d'explotació comunitària". És el cas dels edificis propietat de l'Estat, les CCAA i els Ajuntaments, escoles públiques, centres penitenciaris i lligats a la seguretat ciutadana, les estacions i línies de ferrocarrils, les propietats de la Creu Roja, les de l'Església i altres centres de culte⁸, i els béns de l'Exèrcit destinats a la defensa nacional. En aquests casos, se'ls aplica una exempció automàtica. La LHL també preveu que escoles concertades i béns de patrimoni històric puguin estar exempts si així ho demanen, i que els ajuntaments poden decidir si aplicaran exempcions a entitats no lucratives, fundacions, federacions esportives, etc.

8) [Article 62 c) del text refós LRHL estableix que també estaran exempts d'IBI: "Los de la Iglesia Católica, en los términos previstos en el Acuerdo entre el Estado Español y la Santa Sede sobre Asuntos Económicos, de 3 de enero de 1979, y los de las asociaciones confesionales no católicas legalmente reconocidas, en los términos establecidos en los respectivos acuerdos de cooperación suscritos en virtud de lo dispuesto en el artículo 16 de la Constitución."

Algunes exempcions d'IBI són qüestionables, com per exemple el fet que l'Església Catòlica n'estigui exempta. Si bé és cert que la llei enumera els immobles propietat de l'Església que estaran exempts d'IBI⁹, que són bàsicament els destinats al culte i activitats relacionades, també ho és que a la pràctica immobles no destinats al culte tampoc paguen aquest impost. Es coneixen exemples que alguns d'aquests actors mantenen una activitat econòmica, com algunes Fundacions o l'Església (que lloguen part del seu patrimoni), o també l'Exèrcit (en facturar tasques d'emergència als ajuntaments, per exemple)¹⁰.

20 **Definir millor les exempcions d'IBI, no en funció del subjecte exempt sinó en funció de l'activitat, de manera que es distingeixin les activitats econòmiques de les no econòmiques, alhora que s'augmenta el control de la veracitat de l'ús dels immobles declarats.**

9) "Exención total y permanente de la contribución territorial urbana de los siguientes inmuebles: 1) Los templos y capillas destinados al culto, y asimismo, sus dependencias o edificios y locales anejos destinados a la actividad pastoral. 2) La residencia de los Obispos, de los canónigos y de los sacerdotes con cura de almas. 3) Los locales destinados a oficinas, la curia diocesana y a oficinas parroquiales. 4) Los seminarios destinados a la formación del Clero diocesano y religioso y las universidades eclesiásticas en tanto en cuanto impartan enseñanzas propias de disciplinas eclesiásticas. 5) Los edificios destinados primordialmente a casas o conventos de las órdenes, congregaciones religiosas e institutos de vida consagrada."

10) Sobre les exempcions d'IBI a l'Exèrcit, veure Colectivo Utopía Contagiosa "Defensa no paga el IBI", del 5 de març de 2015, i l'informe Antimilitarismo y Elecciones Municipales y Autonómicas 2015 (2015).

Ajuntament de Barcelona va aprovar la mesura de bonificació de l'IBI per a lloguer social al plenari de febrer de 2019.

D'aquesta manera, per exemple, no s'aplicaria una exempció d'IBI a l'Església en general, sinó a aquelles activitats no econòmiques (com les de culte).

Diversos plens municipals han presentat mocions per tal de demanar que les activitats econòmiques de l'Església deixin d'estar exemptes: Des del 2015, s'han presentat aquestes mocions a municipis com Barcelona (2016), Granollers (2016), Montblanc (2017) i Tarragona (2017), entre d'altres¹¹.

11) "Badalona s'empara en una sentència de la UE per deixar de bonificar l'IBI a l'Església," El País, 10 de juliol de 2017.

Impost sobre vehicles de tracció mecànica (IVTM)

Aquest és el segon impost municipal més important després de l'IBI. Actualment l'impost és proporcional a la potència del cotxe i el tipus de vehicle (calculada en funció del nombre de cavalls en el cas dels cotxes, en funció del nombre de seients en el cas dels autobusos, i en funció dels kg de càrrega en el cas dels camions). Aquest impost, per tant, no té en compte la capacitat econòmica de la persona propietària, ni el valor de compra, ni altres elements mediambientals com el tipus i nivell d'emissions i l'edat del cotxe.

Regular l'impacte contaminant: La Llei d'Hisendes Locals permet als ajuntaments augmentar les quotes fins a un coeficient del 2 com a màxim (per exemple, en el cas dels vehicles, $IVTM = \text{quantia de l'impost} \times \text{nombre de cavalls} \times 2$). D'altra banda, la mateixa llei estableix que es poden aplicar bonificacions de fins al 75% de l'IVTM a vehicles de menys impacte sobre el medi ambient (en funció del tipus de carburant, i del tipus de motor).

21 *Multiplicar per 2 la quota per a vehicles molt contaminants de forma gradual. Aquest augment es pot fer progressivament (pujar a l'1,1 el primer any, 1,2 el segon any...).*

22 *Caldria redefinir aquest impost com un impost mediambiental. Per tant, la quota tributària hauria de considerar les emissions per km dels vehicles en funció del CO_2 , PM_{10} , NO_x i SO_x , a banda de la potència i pes del vehicle.*

23 *Aplicar aquesta bonificació del 75% i publicitar-la per tal de motivar el canvi a vehicles elèctrics o híbrids.*

Regular per a evitar el "dumping fiscal": El fet que els municipis puguin aplicar coeficients diferents sobre un bé que, a diferència dels bens immobles, les llicències d'obres o els serveis municipals són inamovibles, augmenta el risc que contribuents o empreses inscrivin els seus cotxes en municipis on l'IVTM sigui més baix.

24 *Regular l'Impost de vehicles de tracció mecànica a nivell supramunicipal (per part de la Generalitat o de l'Estat Espanyol) per a equiparar-ne el cost.*

Reformar l'impost: D'altra banda, una proposta de Directiva comunitària que encara no s'ha executat preveia per al 2016 fer desaparèixer l'impost de matriculació per tal d'harmonitzar la tributació. Davant d'una futura eliminació d'aquest impost, es proposa una reforma de l'IVTM que es calculi en funció d'una quota bàsica per a tots els vehicles en funció de la classe (que sempre haurà de ser positiva) i de factors a considerar per obtenir la quota bàsica de cada vehicle, com la classe de vehicle, l'import pagat pel vehicle, el nivell d'emissions de CO_2 i de partícules materials i l'edat del vehicle.

25 *Afegir variables de cost (criteri social), emissions i d'antiguitat (criteri ambiental) a l'IVTM.*

Entre altres mesures de bonificacions fiscals amb criteris de progressivitat, l'Ajuntament de Vilanova i la Geltrú concedeix ajuts de caire social sobre l'IVTM: ajuts del 50% pel pagament d'aquest impost a persones en situació d'atur de llarga durada (de més d'un any d'antiguitat) amb ingressos familiars inferiors a dues vegades l'IPREM (Indicador públic de renda d'efectes múltiples), així com ajuts del 50% pel pagament de l'IVTM a petites empreses de fins a tres treballadors, que al llarg dels tres trimestres naturals anteriors a la meritació de l'impost hagin presentat pèrdues¹². També aplica un ajut del 25% de l'esmentat impost als titulars de vehicles elèctrics o amb sistema bimodal i els vehicles que utilitzin combustibles alternatius.

Impost sobre l'activitat econòmica (IAE)

L'IAE s'aplica sobre els titulars de tota activitat empresarial, professional o artística que es realitza dins del municipi. Es calcula en funció del tipus d'activitat (quota de tarifa) i del tipus d'instal·lació on es desenvolupa l'activitat (quota de superfície), el volum del negoci (coeficient de ponderació), i l'emplaçament del local (coeficient de situació).

IAE = quota mínima municipal (quota de tarifa + quota de superfície) x coeficient de ponderació x coeficient de situació.

Hi ha dues exempcions importants recollides en la LRHL: primer, qui iniciï la seva activitat durant els dos primers períodes impositius. I segonament, que tingui una xifra de negoci inferior a un milió d'euros. La gestió censal d'aquest impost correspon a l'Estat mentre que la gestió tributària correspon als ajuntaments.

El marge que tenen els municipis per regular l'IAE resideix en els coeficients de situació i en les bonificacions.

Algunes de les propostes plantejades en aquest apartat comportarien una reforma de la normativa estatal.

Bonificar l'emprenedoria responsable: La Llei d'Hisendes Locals (art.88) permet que els ajuntaments estableixin bonificacions per motius d'inici d'activitat empresarial; per creació de llocs de treball amb contracte indefinit; per preservació del medi ambient; i per a empreses que no tinguin beneficis.

¹²) Guia resum de bonificacions i ajuts Ordenances fiscals 2016. Ajuntament de Vilanova i la Geltrú.

26 *Permetre bonificacions de fins al 50% en l'IAE per inici d'activitat empresarial durant un màxim de cinc anys afegits als dos anys d'exempció, en cas que una empresa encara no tingui beneficis. Eliminar aquesta bonificació si s'han obtingut beneficis per un valor superior a la bonificació del 50% de l'IAE durant dos anys.*

27 *Permetre bonificacions de fins al 50% en l'IAE durant cinc anys com a màxim per creació de llocs de treball amb contracte indefinit, que tinguin en compte l'equitat de gènere, de contractació de persones amb limitacions funcionals, de persones de més de 50 anys i/o d'aturades de llarga durada. La bonificació hauria de ser proporcional al nombre de llocs de treball creats (p.e.: si s'incrementa la plantilla d'un 10%, aplicar una bonificació del 10%).*

28 *Aplicar bonificacions en l'IAE per preservació del medi ambient i adaptació d'accessos per a persones amb mobilitat reduïda, condicionat al termini d'amortització de la inversió. La bonificació hauria de ser proporcional a la quantitat invertida (p.e.: Si la inversió per la preservació del medi ambient representa un 10% de la xifra de negoci anual, aplicar una bonificació del 10%).*

Lluitar contra el frau en l'IAE: Tot i que el frau en l'IAE no és el més quantitatiu, en afectar les empreses que facturen més d'un milió d'euros, es pot veure com una mesura redistributiva.

29 *Dedicar més recursos personals i financers a inspeccions que controlin les activitats econòmiques, tant per part del personal dels ajuntaments, com per part dels cossos de seguretat (Mossos o Guàrdia Urbana).*

L'Ajuntament de Sabadell, ha estat pioner en la persecució del frau en l'Impost sobre Activitats Econòmiques (IAE) a la ciutat. Després de fer un llistat d'empreses que cotitzaven l'IAE, i de constatar que empreses grans i petites tributaven quantitats similars, se'n van revisar les possibles irregularitats. Les dues irregularitats identificades van ser, en el cas de diferents grans superfícies, declarar una superfície inferior a la real. En el cas particular d'Ikea, a més, es va identificar que tributava a 16 epígrafs diferents (1.000 m² de botiga de mobles de cuina, 500 m² de botiga de bricolatge, etc.) en comptes de tributar mitjançant l'epígraf 6.6.1 de grans superfícies. Es va destapar així un frau d'1,4 milions d'euros en l'IAE entre el 2012 i el 2015 per les empreses Ikea, Leroy Merlin i Conforama¹³. L'Ajuntament de Barcelona també ha assolit destacables millores en la recaptació d'aquest impost en comparar les dades de residus amb les declaracions de l'IAE.

Alguns actors han utilitzat fraudulentament figures legals no adequades a la realitat per tal de no pagar l'IAE¹⁴.

30 *Revisar les exempcions i les bonificacions en l'IAE, per vetllar que no s'utilitzin fraudulentament.*

31 *Revisar possibles fraus en les bonificacions d'inici d'activitats empresarials.*

32 *Fer tributar les persones físiques a més de les persones jurídiques que tributen quan superen el llindar del mínim exempt.*

33 *Rebaixar el llindar de tributació per augmentar la seva potència recaptatòria, com, per exemple a 500.000€/any (exempció actual en l'IAE a les xifres de negocis inferiors al milió d'euros/any).*

34 *Impulsar una reforma de les categories, no únicament per localització (carrers) sinó aplicant tipus diferenciats en funció del tipus d'activitats.*

35 *Bonificar la quota de l'impost durant un període limitat per l'assoliment d'objectius mediambientals com ara: ús d'energies renovables; producció i/o utilització d'energia a partir d'instal·lacions per a l'aprofitament d'energies renovables; empreses que estableixin un pla de transport per al seus treballadors que comportin reducció de la contaminació.*

Impost sobre Construccions, Instal·lacions i Obres (ICIO)

L'ICIO s'aplica a tota construcció, instal·lació i obra que necessiti una llicència d'obres i urbanística, i s'aplica en el moment d'iniciar l'obra. Es calcula en funció del cost de la construcció (cost d'execució material), sobre el qual l'ajuntament aplica un tipus impositiu no superior al 4%. El cost de l'execució material es calcula en funció del pressupost revisat pel Col·legi d'arquitectes, i en acabar l'obra es revisen les desviacions en el pressupost.

ICIO = cost d'execució material x tipus impositiu.

Tipus impositiu: Actualment, el tipus impositiu no pot excedir el 4%.

En aquest apartat proposem algunes mesures que, per a la seva plena aplicació caldria modificar la llei estatal habilitant.

13) "Ikea eludeix més d'un milió d'euros en impostos a Sabadell", La Directa, 11 de juliol de 2016.

14) Un cas paradigmàtic és una constructora vinculada a l'Hospital de Sant Pau de Barcelona, que s'ha declarat com a Fundació per tal d'estalviar-se l'IAE, un frau que ha ascendit a 1,32 milions d'euros de 2009 a 2012. ("Hacienda constatada que las donaciones al Sant Pau no se destinan al Hospital" El País, 26 de setembre de 2014).

36 *Fixar el tipus impositiu sobre construccions en el 4% per a noves edificacions de menys de 30 anys, i en el 2% per a rehabilitacions.*

Bonificacions: La Llei d'Hisendes locals permet aplicar bonificacions a construccions declarades d'interès especial o d'utilitat municipal (bonificació de fins al 95%), d'instal·lacions per a l'estalvi energètic tèrmic o solar (bonificació de fins al 95%), construccions que afavoreixin l'accessibilitat (bonificació de fins al 90%), plans de foment d'inversions privades en infraestructures (bonificació de fins al 50%), construcció d'habitatges de protecció oficial (bonificació de fins al 50%), i altres establertes per llei. protecció oficial (bonificació de fins al 50%), i altres establertes per llei.

37 *Aplicar les bonificacions permeses referents als objectius ambientals d'eficiència energètica (sempre que els sistemes estiguin homologats per l'administració competent), d'accessibilitat, i d'habitatge protegit.*

L'Ajuntament d'Avià ha aplicat un conjunt de bonificacions fiscals en l'IBI, en l'ICIO, en l'IVTM, entre d'altres, junt amb mesures d'incentiu en forma d'ajuts de fins a 1.000€ per a la instal·lació de plaques solars i el canvi a empreses d'energia sostenible¹⁵.

38 *Condicionar les bonificacions a les construccions declarades d'interès especial, o d'infraestructures promogudes per empreses privades a la xifra de negocis de l'empresa impulsora de l'obra.*

39 *Limitar les bonificacions a habitatges inferiors a determinats metres quadrats (250m², en funció del municipi) i condicionades a que no impliqui canvi d'usos.*

Impost sobre el valor dels terrenys de naturalesa urbana (IVTNU)

L'IVTNU grava l'increment del valor de terrenys urbans com a conseqüència d'una transmissió, tenint en compte els anys en què es produeix l'increment de patrimoni, i un cert percentatge destinat a l'ajuntament. L'impost es paga puntualment en el moment de la transmissió en què varia el valor del terreny.

IVTNU = valor cadastral del terreny x anys en què es produeix l'increment x taxa, màxim 0,3.

Ajustar millor l'impost al valor dels bens

immobles: Recentment, i gràcies a les pressions ciutadanes, el govern central ha reformat l'IVTNU introduint l'exempció del seu pagament en cas de desnonament per impagament de la hipoteca. Fins aquest moment, la família o persona desnonada havia de pagar aquest impost pel fet de transmetre el pis a l'entitat financera.

15) "Avià aprova un POUM revolucionari que permetrà que les plaques solars cobreixin teulades i façanes". Nació Digital, 30 d'octubre de 2018.

Però encara persisteix una injustícia que mereix ser corregida: l'impost es va concebre per contribuir amb el guany generat per l'augment de valor de l'immoble en el procés de compra-venda (o altra transmissió). El que no contempla la llei és la possibilitat que el bé immoble baixi de valor. La regulació d'aquest impost fa que les persones que venen els seus pisos (a entitats financeres o a privats) per un preu inferior al que van pagar –assumint-ne pèrdues– hagin de pagar l'impost encara que no hi hagi l'augment de valor.

40 *Modificar el sistema de càlcul del pagament de l'IVTNU, per tenir en compte les situacions dels immobles que han perdut valor.*

D'altra banda, en el càlcul de la plusvàlua del bé immoble, no es té en compte la inflació dels preus.

41 *Descomptar la inflació a l'hora de calcular la plusvàlua d'un bé immoble.*

Cal posar de manifest que aquest impost està actualment pendent d'una reforma per tal d'aplicar les sentències del Tribunal Constitucional, reforma que depèn del Congrés dels Diputats. El retard en l'aprovació d'aquesta reforma comporta incertesa als ajuntaments a l'hora d'aplicar-lo.

Nathan Waters

3.2. Taxes

Com ja s'ha dit, els ajuntaments poden crear les taxes que els semblin convenientes, sempre que responguin als tipus de conceptes següents:

- La realització d'activitats administratives.
- La utilització privativa o l'aprofitament especial del domini públic local. L'import de la utilització privativa de l'espai públic està estipulat per llei¹⁶; fet pel qual el marge d'actuació és limitat.
- La prestació de serveis públics de competència local. L'import màxim de prestació de serveis públics ha de ser equivalent al cost del servei que les genera. Aquesta taxa, doncs, en principi no és un instrument que permeti obtenir ingressos per finançar polítiques socials.

16) Ley 39/1988, de 28 de diciembre, Reguladora de las Haciendas Locales, i Decret legislatiu 2/2003, de 28 d'abril, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei municipal i de règim local de Catalunya, entre altres.

42 *Revisar la gestió dels serveis municipals, especialment aquells que estan gestionats per empreses privades, per assegurar-se que no estan suposant un sobrecost als contribuents¹⁷. Considerar, si s'observa un sobrecost abusiu per part d'empreses de gestió d'aquests serveis, la remunicipalització¹⁸ d'aquest servei.*

43 *Estudiar la implantació d'una taxa per al transport d'energia destinada a les grans empreses distribuïdores de gas, electricitat i aigua.*

Municipis com Collbató (febrer de 2016) i Terrassa (desembre de 2018)¹⁹, han decidit remunicipalitzar els serveis d'aigua durant l'última legislatura municipal. Segons l'organització Aigua és vida, al 53,5% dels municipis l'aigua es gestiona de forma pública, mentre que a un 41,7% es fa de forma privada, i a un 4,7% de forma mixta.

Castelldefels va remunicipalitzar el servei de neteja dels carrers i recollida de brossa l'abril del 2017, amb el que l'ajuntament estima estalviar fins a 3 milions d'euros en 10 anys, en no pagar IVA, més l'estalvi del marge empresarial d'un 4%²⁰.

17) Des de fa uns anys, l'empresa Agbar està sent jutjada per diversos fraus, tant en la gestió de l'aigua de Barcelona (per presumptament sobreestimar els actius de l'aportació privada en 346 milions d'euros) (<https://www.aiguaesvida.org/lamb-soste-que-es-van-infravalorar-els-actius-publics-i-sobrevalorar-els-dagbar/>).

18) Sobre els estalvis que ha suposat la remunicipalització de serveis a diferents municipis catalans, veure: "La crisi descobreix als ajuntaments els avantatges de remunicipalitzar", Catalunya Plural, 12 de març de 2014.

19) "Terrassa estrena gestió pública de l'aigua després de tres quarts de segle en mans privades". Públic, 10 de desembre de 2018.

20) "Castelldefels remunicipalitza el servei de neteja viària i de recollida de residus". La Vanguardia, 3 d'abril de 2017. "Remunicipalitzar la brossa". Revista Cambrils, 14 de setembre de 2017.

44 *Estudiar la possibilitat d'establir taxes per l'ocupació del domini públic municipal per part de vehicles de mobilitat personal com ara segways, patinets elèctrics, rickshaw i d'altres vehicles similars en el cas d'empreses que es dediquen al lloguer per al transport de persones, inclús aquelles sota la modalitat d'ús compartit que comportin un ús de l'espai públic amb finalitat econòmica.*

3.2.1 Taxa per la recollida, tractament i eliminació d'escombraries

Aquesta acostuma a ser la taxa més important pel que fa a costos i visualització social. En aquesta taxa entren en conflicte dos principis: el de progressivitat i el de qui contamina paga. El canvi passa perquè el reciclatge deixi de ser una opció per esdevenir una obligació. Per tant, s'ha de tendir a introduir la recollida porta a porta i suprimir, per tant, les bonificacions. Al mateix temps, cal introduir elements que discriminin els residus provinents de les activitats comercials i de les residencials.

45 *Introduir criteris ambientals en la taxa de recollida i tractament dels residus amb l'objectiu d'incentivar-ne la reducció i la separació.*

46 *En l'àmbit comercial, aplicar criteris proporcionals a la generació de brossa, mitjançant, per exemple, sistemes de pagament per generació (i controlats, per exemple, mitjançant serveis de recollida porta a porta). Aplicar factors de superfície, segons el tipus de residu generat, segons el tipus d'activitat, per tal de garantir-ne la progressivitat. Aplicar descomptes en la taxa (en els establiments de restauració) per ús d'envasos reutilitzables, i per l'ús habitual dels punts de recollida municipal (punts verds).*

47 *En l'àmbit residencial, aplicar factors correctors en funció de les persones que viuen en cada habitatge, el valor cadastral, o bé si es tracta d'un bloc d'habitatges (recollida més senzilla) o d'urbanitzacions. Possibilitat d'estudiar tarifes per zones del municipi.*

L'Ajuntament de Sabadell ha vinculat la taxa de residus a la capacitat econòmica de cada unitat familiar, passant de cinc a dotze trams en funció de la renda (d'acord amb l'Índex de Renda de Suficiència de Catalunya, amb dades transferides per l'AEAT) i del valor cadastral dels habitatges. L'aplicació de les tarifes es realitza d'ofici en base a la informació tributària dels contribuents²¹.

3.2.2 Taxa pel subministrament de l'aigua

En aquesta taxa caldrà tenir molt present el tipus de municipi, ja que no és el mateix un municipi turístic, que una gran ciutat o un municipi de reduïda dimensió. A l'hora d'establir trams de consum s'ha de veure quin percentatge de consumidors tindriem en cada tram i si aquesta distribució comporta o no un estalvi. Uns mínims de consum elevats pot desincentivar l'estalvi de l'aigua.

48 *Introduir criteris ambientals a les taxes de subministrament de l'aigua, amb l'objectiu d'incentivar-ne un ús racional, penalitzant fiscalment, per exemple, els consums d'aigua que no siguin de boca (com piscines i reg de jardins).*

21) Guia Tributària de Sabadell 2018. <http://ca.sabadell.cat/pdf/calendarifiscal.pdf>

3.3. Multes

Les multes, com un dels mecanismes d'obtenció d'ingressos municipals, no representen un volum molt quantios respecte del total del pressupost. Per posar un exemple, en el pressupost d'ingressos de l'Ajuntament de Barcelona per al 2018 representaven l'1,9% dels ingressos municipals. Dintre d'aquestes, les de trànsit representen el 85% de l'import. No obstant, en aquest apartat ens hem focalitzat en els mecanismes a l'abast dels municipis per sancionar pràctiques que van en contra del dret a l'habitatge.

Multes lligades al dret a l'habitatge

La Llei catalana del Dret a l'Habitatge²² (LDH) estableix un seguit de mesures per vetllar l'accés a l'habitatge. Per tal de reduir el parc de pisos buits, la LDH preveu un conjunt de mesures, incloses algunes de caire fiscal, a través de multes (art. 42, 118, 123, i 131). Les principals mesures fiscals proposades són:

Ús o transmissió d'habitatges que constitueixen una infracció molt greu: Casos com el manteniment d'habitatges quan afecti la seva seguretat, la venda d'habitatges que no compleixin les condicions d'habitabilitat, o l'explotació de pisos sobreocupats ("pisos pastera"), l'assetjament immobiliari, o el frau greu en pisos de protecció oficial, entre altres també són considerades infraccions molt greus subjectes de multa (art. 123).

22) Llei 18/2007 del Dret a l'Habitatge.

49 *En cas d'habitatges desocupats i dels altres casos esmentats d'ús o transmissió d'habitatges que suposen una infracció molt greu, aplicar la sanció corresponent a una infracció molt greu, amb multes de 250.001 a 500.000 euros pels municipis de més de 100.000 habitants, de 25.001 a 250.000 euros pels municipis de més de 5.000 habitants, i de 3.000 a 25.000 euros pels municipis de menys de 5.000 habitants.*

Infraccions greus i lleus: La LDH també concreta llistats d'infraccions greus (art 124) i d'infraccions lleus (art 125) subjectes a multes (art 118).

50 *Sancionar les infraccions greus descrites a la LDH amb multes de fins a 90.000 euros pels municipis de més de 5.000 habitants, i multes de 3.000 a 25.000 euros pels municipis de menys de 5.000 habitants.*

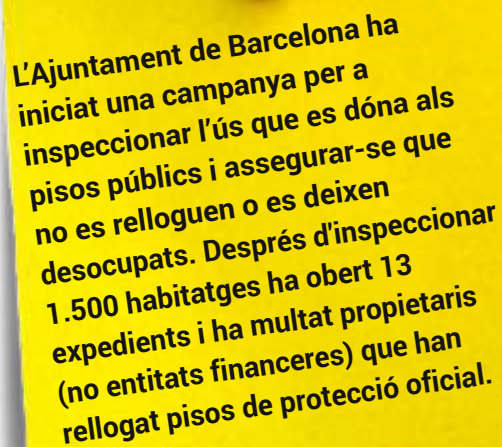
L'Ajuntament de Terrassa ha estat el pioner en aplicar multes a pisos buits, des de l'any 2013. Des de llavors fins a finals del 2018 ha obert 1.176 expedients sancionadors a entitats financeres. Tot i que l'Ajuntament ha hagut de fer front a la denúncia de moltes entitats financeres, en els casos en què les sentències li han estat favorables ha pogut recaptar, fins a mitjans de 2017, fins a 217.000€ en multes²³.

L'Ajuntament de Barcelona imposa, l'any 2016, quatre sancions de 315.000 euros a grans tenidors d'habitatge per mantenir pisos buits (dues sancions a la Sareb, una al BBVA, i una altra al Banco Santander).

Altres ajuntaments com Castellar del Vallès, Girona, Granollers, Manresa, Olot, Reus, Sabadell, Sant Feliu de Guíxols, Tàrraga, Terrassa, Santa Coloma de Gramanet i altres s'han sumat recentment a la imposició de sancions als pisos buits en mans d'entitats financeres.

51 *En el cas de les infraccions lleus que vulneren el dret a l'habitatge, aplicar multes de 3.000 a 9.000 euros.*

23) "Terrassa recorre al Constitucional els contenciosos per les sancions als bancs per tenir pisos buits". Nació Digital, 15 de desembre de 2018, i "Terrassa imposa 180 noves multes a bancs per tenir pisos buits", Nació Digital, 29 de juny de 2017.

L'Ajuntament de Barcelona ha iniciat una campanya per a inspeccionar l'ús que es dona als pisos públics i assegurar-se que no es relloguen o es deixen desocupats. Després d'inspeccionar 1.500 habitatges ha obert 13 expedients i ha multat propietaris (no entitats financeres) que han rellogat pisos de protecció oficial.

Conservació i rehabilitació d'edificis: per tal de garantir el deure de conservació i rehabilitació, les administracions locals poden emetre "ordres d'execució" per a la rehabilitació d'edificis. En cas que aquestes ordres s'incompleixin, els ajuntaments poden, entre d'altres mesures, imposar multes (LDH, art 38 i 113).

52 *Preveure multes per l'incompliment del deure de rehabilitació d'habitatges, estiguin habitats o no (es poden imposar fins a un màxim de 3 multes, amb una periodicitat mínima d'un mes, que cap sigui superior a l'import del 30% del cost estimat de les obres).*

Destinació de l'import de les multes: Segons la LDH, les quantitats ingressades per multes amb caràcter sancionador s'han de destinar al finançament de polítiques públiques pel dret a l'habitatge.

3.4. Control democràtic dels pressupostos

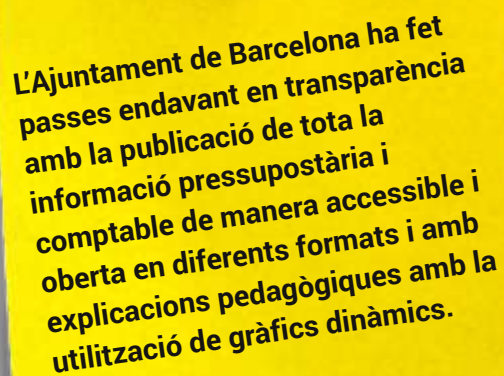
Per acabar, també cal plantejar-se com democratitzar la gestió dels pressupostos, per tal de fer-los més accessibles a la ciutadania, i de prevenir possibles malversacions dels recursos públics. D'acord amb aquesta preocupació, es proposen les mesures següents:

Transparència

La transparència en les dades pressupostàries, posant a l'abast el detall dels ingressos i de les despeses d'un ajuntament, és un requisit essencial per fer-ne un control democràtic. Aquesta transparència es pot reforçar mitjançant les propostes següents:

53 *Garantir l'accessibilitat a les dades (facilitat de trobar la informació a la web o presencialment i el format de presentació per possibilitar el tractament i l'anàlisi de les dades (en format Excel o altres equivalents de programari lliure), presentació i comprensibilitat (claredat, jerarquització de la informació més i menys rellevant per a no perdre's amb l'excés de detall, definicions i notes explicatives) i organització (diferents nivells de profunditat).*

L'Ajuntament de Barcelona ha fet passes endavant en transparència amb la publicació de tota la informació pressupostària i comptable de manera accessible i oberta en diferents formats i amb explicacions pedagògiques amb la utilització de gràfics dinàmics.

54 *Facilitar la interlocució amb l'administració, que es comprometi a facilitar o clarificar la informació requerida per altres actors en un termini de 3 dies hàbils.*

55 *Incloure en la publicació de dades pressupostàries informació fàcilment traçable sobre el cobrament de dietes i per assistència a reunions, desglossat per persones, càrrecs, amb el detall del cost, i el projecte al qual va associada la despesa.*

56 *Transparència en adjudicacions i licitacions municipals, siguin aquestes de l'ajuntament o de qualsevol de les empreses municipals, empreses participades, consorcis, ens públic etc. l'activitat principal del qual sigui la prestació de serveis a la ciutadania i al municipi.*

Transparència en adjudicacions i licitacions municipals, siguin aquestes de l'ajuntament o de qualsevol de les empreses municipals, empreses participades, consorcis, ens públic etc. l'activitat principal del qual sigui la prestació de serveis a la ciutadania i al municipi.

57 *Transparència dels pressupostos consolidats del municipi.*

Utilització fraudulenta de les dietes: Els càrrecs públics reben dietes associades a la seva tasca de representació. Tot i que aquesta despesa pot estar justificada, també s'ha utilitzat com a forma d'elusió atès que les dietes no paguen l'Impost sobre la Renda de les Persones Físiques (IRPF), i no cotitzen a la seguretat social.

58 *Introduir criteris de limitació per dietes (dietes no superiors al 7% del sou de base, establir quantitats màximes per àpat, transport, dietes limitades als imports efectivament justificats en períodes anteriors, etc).*

59 *En cas que encara no sigui obligatori, introduir la necessitat de justificar i documentar amb detall les despeses realitzades i els abonaments.*

60 *Establir mesures per garantir que l'assistència a reunions de representació, sessions plenàries i comissions que es realitzen en el mateix municipi no són retribuïdes mitjançant dietes.*

Participació

En paral·lel a les mesures de transparència, i de cara a apoderar la ciutadania en el control dels pressupostos, es proposen les següents mesures:

61 *Crear canals de participació i control online de la gestió de pressupostos oberts a la ciutadania. Articulació amb una "Comissió de control ciutadà dels pressupostos" que tingui com a funció i responsabilitat explorar mecanismes de control en col·laboració amb les entitats ciutadanes (Observatori Ciutadà Municipal o altres mecanismes).*

62 *Establir mecanismes perquè la ciutadania decideixi l'assignació d'un mínim del 5% dels pressupostos municipals (pressupostos participatius) per les partides relacionades amb l'espai públic i/o la cura de les persones.*

No col·laboració amb l'elusió i el frau fiscals

Tot i que habitualment es considera que el frau en la fiscalitat municipal és proporcionalment molt inferior a altres tipus d'elusió o frau, no per això s'ha de menysprear l'efecte que pot tenir la lluitar-hi en contra. No són pocs els ajuntaments que han impulsat programes contra el frau i n'han fet aflorar més del previst: 83,2 milions d'euros de frau aflorat en impostos municipals a Sevilla des del 2011²⁴, 40 milions d'euros de frau per l'Ajuntament de Palma al llarg de la legislatura actual²⁵, 14 milions d'euros a Vitoria-Gasteiz des del 2002²⁶, 11 milions d'euros a Santiago de Compostela des del 2011²⁷.

Lluitar contra el frau fiscal internacional, el blanqueig de capitals, i els paradisos fiscals: Malgrat la seva dimensió local, els ajuntaments també poden incidir en el frau fiscal a nivell internacional, a través de les seves compres públiques (concursos públics i contractacions). Per tal de garantir la igualtat de tracte entre les empreses, prevenint el "dumping fiscal" de les empreses que tributen a paradisos fiscals, es proposen mesures com:

24) "Zoido recauda 82,3 millones con medidas contra el fraude fiscal", El Mundo, 27 d'octubre de 2014.

25) "La inspecció tributària de Cort ha fet aflorar 40 milions de frau fiscal en aquest mandat", Ara Balears, 30 de desembre de 2014.

26) Veure la seva pàgina web Plan de Lucha contra el fraude fiscal, i el seu "Plan de prevención contra el fraude fiscal 2012-2015".

27) "El Concello de Santiago detectó 11 millones de fraude fiscal desde el 2011", La Voz de Galicia, 23 de març de 2015.

28) Veure la definició i el llistat de paradisos fiscals a l'Annex 2 d'aquest informe. Atès que no existeix una definició consensuada de paradisos fiscals, pot haver molta variació en el que es considera o no un paradís fiscal. Per exemple, tot i que els EUA no es consideren un paradís fiscal com a tal, l'estat de Delaware en compleix totes les característiques. Per això alguns actors prefereixen parlar de zones de secretisme financer, o zones de baixa fiscalitat.

63 *Dedicar un mínim d'un 20% dels ingressos extres obtinguts com a conseqüència d'inspeccions fiscals a millorar el propi sistema d'inspeccions (més personal, millor material...) i la capacitat legal per fer-les efectives (serveis jurídics).*

64 *Requerir que les grans empreses que concorren a concursos públics hagin de presentar informes de responsabilitat fiscal, especificant en quins països tenen filials i tributen impostos, d'acord amb els criteris de l'OCDE²⁹.*

65 *Argumentar en els plecs de condicions que les empreses que tributen en paradisos fiscals no concorren en igualtat de condicions, i treure'ls punts en les convocatòries de concurs públic per aquest motiu.*

Més de 80 municipis a l'Estat espanyol, dels quals 26 a Catalunya (Amposta, Badalona, Barcelona, Blanes, Cerdanyola del Vallès, El Vendrell, Hospitalet de L'Infant, L'Hospitalet de Llobregat, La Bisbal del Penedès, Mataró, Olesa de Montserrat, Olot, Pineda De Mar, Sabadell, Sant Antoni de Vilamajor, Sant Cugat del Vallès, Sant Feliu de Guíxols, Sant Pere de Ribes, Sitges, Tarragona, Terrassa, Torelló, Valls, Vandellòs, Vilanova i la Geltrú i Vila-Seca) s'han declarat zones lliures de paradisos fiscals, aprovant una moció amb la qual es comprometen a no contractar obres ni serveis amb empreses que eludeixen impostos mitjançant paradisos fiscals.

Al maig de 2016, l'Ajuntament de Barcelona va incorporar una clàusula a tots els contractes públics municipals³⁰ establint que els licitadors no poden realitzar operacions financeres en paradisos fiscals (seguint el llistat de la UE) i que siguin considerades delictives. Així, les empreses licitadores han de signar una declaració on afirmen que no cometen cap delictes de blanqueig de capitals, frau fiscal o contra la Hisenda Pública. Si durant el període d'execució del contracte apareixen evidències que l'empresa ha incorregut en aquest tipus de pràctiques i, en conseqüència, es verifica falsedat en la seva declaració, se'n podran derivar penalitzacions que podrien arribar a la resolució del contracte.

29) OECD (2015). Project Action 13: Guidance on the Implementation of Transfer Pricing Documentation and Country-by-Country Reporting. Aquesta directriu de la OCDE s'aplica, de moment, al sector financer, tot i que el govern espanyol s'ha compromès a aplicar-la per les empreses que facturin més de 750 milions d'euros a partir de 2016. Segons Intermón Oxfam a La ilusión fiscal, aquesta mesura afectaria a les 183 empreses espanyoles amb una facturació més elevada.

30) Decret de la Gerència de Presidència i Economia, de 19 de maig de 2016.

Annex 1

Municipis lliures de paradisos fiscals

D'acord amb els seus principis, la Plataforma per una Fiscalitat justa, ambiental i solidària convida els ajuntaments a sumar-se a la iniciativa Zona Lliure de paradisos fiscals (propostes 62 i 63).

La Plataforma preveu publicar, de forma conjunta amb d'altres entitats, una guia adreçada a governs locals per a operativitzar aquesta proposta.

En aquest sentit, l'impuls de la Plataforma per una Fiscalitat justa, ambiental i solidària al costat d'altres col·lectius implicats, hem aconseguit que moltes administracions locals s'hagin sumat a la iniciativa Zones Lliures de Paradisos Fiscals. Avui ho són més de 70 municipis de tota Espanya: Sevilla, Zaragoza, València, Barcelona, Tarragona, Girona, Sabadell, Terrassa o Badalona entre altres, així com Hèlsinki o París a Europa.

Cal destacar en aquest sentit, el recent informe 7/2018, de 16 de novembre de la Comissió Permanent de la Junta Consultiva de Contractació Administrativa de la Generalitat de Catalunya on es dictamina la possibilitat d'incloure clàusules relatives als paradisos fiscals en els contractes del sector públic en els termes següents:

D'acord amb el marc jurídic vigent, fixat tant per la Llei de contractes del sector públic, com per la Llei catalana 5/2017, del 28 de març, de mesures fiscals, administratives, financeres i del sector públic, es considera jurídicament viable establir en els plecs de clàusules administratives particulars, com a condició d'execució i, per tant, sempre circumscrita a l'execució d'un determinat contracte, l'obligació de les empreses contractistes –i, si escau, de les subcontractistes– d'aportar una declaració responsable de compromís de compliment de la legislació tributària i de no realització d'operacions financeres contràries a dita normativa en països que siguin considerats paradisos fiscals per la Unió Europea. A aquesta condició d'execució se li pot atribuir el caràcter d'essencial, sempre que les obligacions s'hagin qualificat com a essencials en el plec i que hi figurin enumerades de manera precisa, clara i inequívoca.

Des de la **Plataforma per a una Fiscalitat justa, ambiental i solidària** us animem a seguir denunciant els que promoguin o duguin a terme pràctiques d'evasió i/o elusió fiscals i a organitzar-vos contra els paradisos fiscals.

Annex 2

Definició i llistat de paradisos fiscals

Els **paradisos fiscals** són territoris que han adoptat intencionadament un marc legal que es caracteritza per³¹:

- Una baixa o nul·la tributació.
- Avantatges fiscals per als no residents, sense necessitat de justificar una activitat econòmica substancial i real.
- Manca de cooperació amb altres administracions tributàries.
- Opacitat: marcs legals que permeten la no identificació de les entitats registrades ni dels seus titulars o propietaris dels actius.

En no existir una definició mundialment acceptada, els llistats de països considerats paradisos fiscals varien molt. En el manifest que va fer la Plataforma el 4 d'abril de 2018, es va posar de

manifest que els ministres europeus d'Economia i Finances van presentar el desembre de 2017 la primera llista negra europea amb 17 paradisos fiscals. Avui aquesta llista inclou només 6 jurisdiccions (Samoa Nord-americana, Samoa, Guam, Namíbia, Trinitat i Tobago i les illes Verges dels EUA). El Consell de la UE va presentar també una llista grisa formada per 62 territoris que s'han compromès a engegar reformes. Entenem que són llistes insuficients, elaborades amb la màxima opacitat, amb criteris molt discutibles i amb fortes pressions. La pressió política i de la ciutadania ha trencat en part aquesta opacitat, aconseguint que es facin públics els compromisos dels diferents governs amb la UE. D'altra banda, si la UE apliqués al seu territori els seus propis criteris, països com Irlanda, Luxemburg, Països Baixos o Malta haurien d'estar en la seva llista negra. Mentre en el cor de la pròpia UE hi hagi paradisos fiscals, serà difícil creure que puguin plantejar sancions ambicioses ni reformes.

Jakob Owens

31) Definició d'Oxfam-Intermón a [La il·lusió fiscal](#). Informe d'Oxfam-Intermón núm. 36, març de 2015. p.24.

La Plataforma per una Fiscalitat justa opta per fer servir el llistat de la xarxa d'organitzacions de la societat civil Tax Justice Network:

Andorra	Islas Vírgenes Americanas
Anguilla	Islas Vírgenes Británicas
Antigua y Barbuda	Jersey
Antillas Holandesas	Labuan
Aruba	Líbano
Bahamas	Liberia
Bahrein	Liechtenstein
Barbados	Luxemburgo
Belize	Macao
Bermudas	Madeira
Brunei	Maldivas
Chipre	Malta
Dominica	Mauricio
Dubai	Monaco
EEUU Delaware	Montserrat
Filipinas	Nauru
Gibraltar	Países Bajos
Granada	Panamá
Guernesey	Samoa
Hong Kong	San Kitts y Nevis
Irlanda	San Vicente y Granadinas
Isla de Man	Santa Lucía
Islas Cayman	Seychelles
Islas Cook	Singapur
Islas Marshall	Suiza
Islas Turks y Caicos	Uruguay

Plataforma per una fiscalitat justa,
ambiental i solidària

